

Duinnamen

FRANS BEEKMAN

Menig duinonderzoeker weet bij de naam Grauwe Hil dat hij in Zeeland moet zijn en dat de Dazenplak ergens op de Waddeneilanden ligt. Hoe zijn de duintoppen en duinvalleien benoemd?

Hoog en laag

Kaarten geven in de duinen vele namen prijs, voor de toppen en de laagten. Wanneer je een lijst maakt van duintoponiemen, valt er wat op. Duintoppen met als uitgang -berg komen vooral voor in Noord- en Zuid-Holland. Ze komen in Zeeland en op de Waddeneilanden niet voor. Op de Waddeneilanden gebruikt men vaak -duin als benaming van een hoogte; dat begint al ten noorden van IJmuiden. Duintoppen in Zeeland eindigen op hil, zoals de Hooge Hil bij Domburg. Ook namen op -duin komen in Zeeland voor. Langs de gehele Noordzeekust vinden we Blinkert. Deze duinnaam geeft goed het blinken van stuivend zand in de zon weer dat op grote afstand is te zien. De naam komt bijvoorbeeld voor op Ameland en Schouwen. Zeldzamer wordt voor een hoog duin een benaming op -kop, -klip, -nol, -bol, of -top gebruikt.

Ook bij de benamingen van de lage delen van de duinen zien we opnieuw de driedeling Zeeland - Holland - Waddeneilanden.

In Zeeland komt put of pit naast dal voor. In Holland heten de duinvalleien meest vlak of veld. Het lijkt dat veld duidt op menselijk gebruik. De namen op -vlak zijn wat jonger. Op de Wadden heten de duinvalleien steeds -plak, -lid of -glop. Denk maar eens aan het Studentenplak, Kooispleklid of Kapenglop. Texel kunnen we scharen onder Noord Holland. Namen als -vlak komen veelvuldig voor. Dal en del zijn weer echt Hollandse namen, zoals Meijendel. De oude duinakkertjes bij Katwijk droegen namen als Moeder Joppedel. Ten slotte is er de mooie naam panne voor een ronde duinvallei in Vlaanderen, maar ook in Zuid- en Noord-Holland vinden we de benaming terug. Bekend is onder andere De Verbrande Pan bij Bergen. Veel minder komen we -vallei, -kuil en -gat voor lage delen van de duinen tegen.

Vreemde vernoemingen

De oudste duinnamen zijn gegeven door de jagers, stropers, boeren, vissers, cranberry-plukkers en beheerders van de duinen. In de twintigste eeuw komen er steeds meer recreanten in de duinen en gaan de plaatselijke VVV's en fotografen ook duinnamen bedenken. Daarbij wordt onder meer de veronderstelde woestheid en het reliëf aangegrepen om een vergelijking te maken. Sahara komt voor en Klein Zwitserland. Op een prentbriefkaart van Schoorl staat 'de steppen van de duinen' en op een van Schiermonnikoog 'de poesta van het eiland'. Ook kwam ik wildernis, duingletsjer, duinravijn en bergpad tegen.

Als illustratie van deze vernoemingen hierbij een kaart van de Amelander Alpen (1961). Exact zo'n afbeelding heb ik ook van Terschelling (1959) en van Schiermonnikoog (1962). Dat is ook een probleem van de duin-ansichten: ze worden in verschillende kustgebieden verkocht. De Schellinger kaart van de firma Rijf in Midland is de oudste en daarom denk ik dat de foto op Terschelling is gemaakt. Er is vast een lezer die dat weet.

DR. F. BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE

